

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Вільної профспілки працівників метрополітенів України щодо офіційного тлумачення поняття "професійна спілка, що діє на підприємстві, в установі, організації", використаного в абзаці шостому частини першої статті 43-1 Кодексу законів про працю України (справа про профспілку, що діє на підприємстві)

м. Київ, 29 жовтня 1998 року
N 14-рп/98   Справа N 1-31/98

Конституційний Суд України у складі суддів Конституційного Суду України:

Тимченка Івана Артемовича - головуєчий,
Вознюка Володимира Денисовича,
Свграфова Павла Борисовича,
Козюбри Миколи Івановича,
Корнієнка Миколи Івановича,
Костицького Михайла Васильовича,
Малинникової Людмили Федорівни,
Мартиненка Петра Федоровича,
Мироненка Олександра Миколайовича,
Розенка Віталія Івановича,
Савенка Миколи Дмитровича - суддя-доповідач,
Селівона Миколи Федосовича,
Скоморохи Віктора Єгоровича,
Тихого Володимира Павловича,
Чубар Людмили Пантеліївни,
Шановала Володимира Миколайовича,
Яценка Станіслава Сергійовича

розглянув на пленарному засіданні справу щодо офіційного тлумачення положення "професійна спілка, що діє на підприємстві, в установі, організації" абзацу шостого частини першої статті [43-1 Кодексу законів про працю України](#).

Приводом для розгляду справи згідно зі статтями [42](#), [43](#) Закону України "[Про Конституційний Суд України](#)" стало конституційне звернення Вільної профспілки працівників метрополітенів України щодо офіційного тлумачення положення абзацу шостого частини першої статті 43-1 Кодексу законів про працю України.

Підставою для розгляду справи, згідно зі статтею 94 Закону України "Про Конституційний Суд України", є наявність неоднозначного застосування судами та іншими органами державної влади зазначеного положення Кодексу законів про працю України, що призводить до порушення конституційних прав громадян - членів профспілки, та профспілки, що діє на підприємстві, в установі, організації, на забезпечення захисту трудових і соціально-економічних прав та інтересів працівників.

Заслухавши суддю-доповідача Савенка М.Д. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне звернення просить дати офіційне тлумачення положення "професійна спілка, що діє на підприємстві, в установі, організації" абзацу шостого частини першої статті 43-1 Кодексу законів про працю України, посилаючись на неоднозначне його застосування судами та іншими органами державної влади. Зокрема, Міністерство праці України вважає такою, що діє на підприємстві, профспілкову організацію, яка уповноважена трудовим колективом на представництво під час укладання колективного договору, угоди. Окремі суди загальної юрисдикції, вирішуючи конкретні справи, визнають такою, що діє на підприємстві, в установі, організації, будь-яку профспілку, утворену на підприємстві, в установі, організації, не пов'язуючи це з наданими їй трудовим колективом повноваженнями на підписання колективного договору, угоди.

2. Конституція України закріпила не тільки право кожного на працю, а й гарантії реалізації цього права як особисто, так і через об'єднання громадян, зокрема професійні спілки. Право громадян на об'єднання у професійні спілки, які утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів, встановлено частиною третьою статті 36 Конституції України, статтею 243 Кодексу законів про працю України. Відповідно до статей 244, 247, 248 Кодексу законів про працю України на професійні спілки покладається здійснення контролю за додержанням законодавства про працю, захист трудових і соціально-економічних прав та інтересів працівників.

Права, обов'язки і гарантії працівників закріплено у Кодексі законів про працю України, в якому, зокрема, встановлено правовий захист від необгрунтованої відмови у прийнятті на роботу і незаконного звільнення. Однією з правових гарантій від незаконного звільнення є встановлені законом обмеження щодо розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Так, відповідно до статті 43 Кодексу законів про працю України звільнення працівника з роботи з ініціативи власника або уповноваженого ним органу допускається лише за попередньою згодою профспілкового органу.

Винятки з цього правила наведені у статті 43-1 Кодексу законів про працю України. Зокрема, звільнення працівника без згоди профспілкового органу допускається, якщо він не є членом професійної спілки, що діє на підприємстві, в установі, організації, або коли професійної спілки взагалі немає.

Згідно із зазначеними положеннями Кодексу законів про працю України згода на звільнення з роботи працівника дається лише професійною спілкою, що діє на підприємстві, в установі, організації і утворена відповідно до Конституції та законів України. Конституція України не містить обмежень щодо утворення професійних спілок громадянами, які працюють на одному підприємстві, в установі, організації.

Відповідно до статті 12 Кодексу законів про працю України та статей [3](#), [4](#) Закону України "[Про колективні договори і угоди](#)" від 1 липня 1993 року (Відомості Верховної Ради України, 1993, N 36, ст. 361) в укладанні колективного договору, угоди беруть участь одна або кілька професійних спілок підприємства, установи, організації. Якщо на підприємстві, в установі, організації є кілька професійних спілок, то вони повинні сформувати спільний представницький орган для ведення переговорів і укладання колективного договору, угоди. Таким чином, всі професійні спілки, що діють на підприємстві, в установі, організації, мають право брати участь в укладанні колективного договору, угоди.

Разом з тим названі нормативні акти допускають можливість укладання колективного договору, угоди як всіма професійними спілками підприємства, установи, організації, так і окремими з них, а також іншими органами, уповноваженими трудовим колективом. Отже, участь професійної спілки в укладанні колективного договору, угоди не впливає на здійснення нею своїх повноважень і не є ознакою для визначення професійної спілки такою, що діє на підприємстві, в установі, організації.

3. Із змісту частини третьої статті [36 Конституції України](#) випливає, що всі професійні спілки, які утворені і діють згідно з їх статутами на підприємствах, в установах, організаціях, мають гарантовані Конституцією України рівні права для захисту трудових і соціально-економічних прав та інтересів своїх членів, в тому числі й для надання згоди на розірвання трудового договору з працівником - членом професійної спілки відповідно до Кодексу законів про працю України.

Наведене свідчить, що згоду на розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу надає лише професійна

спілка, що діє на підприємстві, в установі, організації, членом якої є працівник і стосовно якого вирішується питання про звільнення, незалежно від того, чи брала ця профспілка участь в укладанні колективного договору, угоди.

На основі викладеного та керуючись статтями 147, 150 Конституції України, статтями 51, 63 Закону України "Про Конституційний Суд України", Конституційний Суд України

в и р і ш и в:

1. Поняттям "професійна спілка, що діє на підприємстві, в установі, організації", яке вживається в абзаці шостому частини першої статті 43-1 Кодексу законів про працю України, охоплюється будь-яка професійна спілка (профспілкова організація), яка відповідно до Конституції та законів України утворена на підприємстві, в установі, організації на основі вільного вибору її членів з метою захисту їх трудових і соціально-економічних прав та інтересів, незалежно від того, чи є така професійна спілка стороною колективного договору, угоди.

Професійні спілки, які діють на одному й тому ж підприємстві, в установі, організації, мають рівні права і є рівними перед законом. Питання про надання згоди на розірвання трудового договору з працівником у передбачених законом випадках і порядку вирішує професійна спілка, яка діє на підприємстві, в установі, організації, членом якої є працівник.

2. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскарженим.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у "Віснику Конституційного Суду України" та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ